

TEZA:

Obwiniony naruszył zasady świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej, określone w art. 3 ustawy z dnia 25 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej, poprzez wykorzystywanie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej do działalności komercyjnej (pobieranie wynagrodzenia od usługobiorców), czym popełnił delikt dyscyplinarny.

WO-22/22**ORZECZENIE**

z dnia 30 maja 2022 r.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawa**w składzie:****Przewodniczący:** S WSD Leszek Korczak**Sędziowie:** S WSD Mariusz Bochenek - sprawozdawca

S WSD Tomasz Bajsarowież

Protokolant: Piotr Ciepiński

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Anny Kończyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 maja 2022 r. sprawy radcy prawnego P. S. (...) obwinionego o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 75 ze zm.) w zw. z art. 6, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 33 pkt 2, art. 43 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. oraz § 3 ust. 1 i 2, § 8 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego, oraz o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 6, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 33 pkt 2, art. 43 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. oraz § 3 ust. 1 i 2 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego; na skutek odwołania obwinionego radcy prawnego P. S. z dnia 28 grudnia 2021 r. od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 2 grudnia 2021 r., w sprawie o sygn. akt: D 28/XI/21,

orzeka:

- I. zmienia zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że w opisie czynu w pkt I. 1. i 2. zastępuje słowa „do nadal” na zwrot „do dnia 2 grudnia 2021 r.”;
- II. w pozostałym zakresie utrzymuje zaskarżone orzeczenie w mocy;
- III. zasądza od obwinionego koszty postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w kwocie 1.800,00 (jeden tysiąc osiemset złotych) zł na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych.

Uzasadnienie

W dniu 2 grudnia 2021 r. Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w sprawie o sygn. akt D 28/XI/21 wydał orzeczenie, na mocy którego uznał Obwinionego radcę prawnego P.S. winnym o to, że:

1. w okresie od miesiąca marca 2019 r. do nadal, w (...) świadcząc czynności prawne na rzecz R.B.:

- naruszył zasady świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej, zawarte w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej, a w szczególności w jej art. 3, poprzez wykorzystywanie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej do działalności komercyjnej,
- nie zwrócił należnych mocodawcy kosztów procesu, zasądzonych postanowieniem z dnia 25 lipca 2019 r. przez Sąd Rejonowy w sprawie o sygn. akt: I Ns 527/16, tj. o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 75 ze zm.) w zw. z art. 6, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 33 pkt 2, art. 43 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. oraz § 3 ust. 1 i 2, § 8 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego;

2. w okresie od 17 sierpnia 2020 r. do nadal, w (...) świadcząc czynności prawne na rzecz J.S.:

- naruszył zasady świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej, zawarte w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji

prawnej, a w szczególności w jej art. 3, poprzez wykorzystywanie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej do działalności komercyjnej,

- nieprawidłowo rozliczył się ze swoim mocodawcą z należnego radcy prawnego wynagrodzenia, tj. o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 75 ze zm.) w zw. z art. 6, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 33 pkt 2, art. 43 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. oraz § 3 ust. 1 i 2 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego.

W dniu 28 grudnia 2021 r. o powyższego orzeczenia Obwiniony wniósł odwołanie (treść odwołania składająca się z trzech wiadomości e-mail podpisane przez obwinionego), w którego treści obwiniony nie przedstawił konkretnych zarzutów. Obwiniony wyraził swoje niezadowolenie z wszczęcia postępowania dyscyplinarnego oraz wydania niekorzystnego wobec niego orzeczenia. Podniósł, że sąd pierwszej instancji dokonał ustaleń w sposób ocenny, jednostronny, niesłusznie, bezpodstawnie, w konsekwencji bardzo surowy.

Obwiniony wniósł o uchylenie lub zmianę orzeczenia „poprzez nie uznanie r.rp. P.S. obwinionym oraz nie obciążanie mnie żadnymi kosztami - pkt II (obejmującego I. pkt 1 i 2), IV, a także zakazem wykonywania patronatu na czas 3 lat - III.”. Dodatkowo wniósł o „niezwłoczne zakończenie, umorzenie postępowania, bez żadnych sankcji dla radcy prawnego P.S.”, wskazując także, że w/w orzeczenie „było niepotrzebne i pochopne”. Ponadto obwiniony ocenił, że sprawa nie powinna mieć miejsca, jest kuriozalna i niesprawiedliwa.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 433 §1 k.p.k., w związku z art. 74¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach środka odwoławczego, a w zakresie szerszym o tyle, o ile ustawa to przewiduje. W niniejszej sprawie nie wystąpiła żadna przesłanka obligująca Wyższy Sąd Dyscyplinarny do wyjścia poza granice zaskarżenia.

Odwołanie obwinionego z dnia 28 grudnia 2021 r. nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie rozważań Wyższy Sąd Dyscyplinarny wskazuje, że akceptuje ustalenia stanu faktycznego, dokonane przez sąd pierwszej instancji - w świetle zgromadzonego w aktach sprawy materiału dowodowego nie budzi on żadnych wątpliwości. W ocenie Wyższego Sądu

Dyscyplinarnego, wina obwinionego w niniejszym postępowaniu nie budzi wątpliwości.

Zgodnie z art. 64 ustawy o radcach prawnych, radca prawny i aplikant radcowski podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej: 1) za zawinione, nienależyte wykonywanie zawodu radcy prawnego; 2) za czyny sprzeczne ze ślubowaniem radcowskim lub z zasadami etyki radcy prawnego.

Obwiniony w uzasadnieniu swojego odwołania nie precyzuje bliżej swoich zarzutów.

Obwiniony na podstawie umowy WO.032.534.2018 na świadczenie usługi nieodpłatnej pomocy prawnej zawartej w dniu 31 grudnia 2018 r. zobowiązał się do świadczenia usług nieodpłatnej pomocy prawnej w budynku (...) ul. (...) w okresie od 1 stycznia 2019 r. do dnia 31 grudnia 2019 r. Podobną umowę obwiniony zawarł z Powiatem (...) (umowa o świadczenie pomocy prawnej z dnia 31 grudnia 2019 r., miejsce świadczenia usług: ul. (...) okres obowiązywania: od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2021 r.). Na podstawie w/w umów obwinionemu przysługiwało wynagrodzenie w wysokości określonym w umowach.

Instytucja nieodpłatnej pomocy prawnej została uregulowana przepisami ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej. Ustawa określa zasady udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej. Osoby uprawnione do skorzystania z takiej pomocy mogą być przekonane, że korzystając z tego rodzaju usług świadczonych przez radcę prawnego w wyznaczonych punktach zorganizowanych przez powiat nie będą zobowiązane do zapłaty wynagrodzenia. Głównym celem ustawodawcy było umożliwienie osobom fizycznym o niskim statusie materialnym uzyskanie dostępu do finansowanej przez państwo nieodpłatnej pomocy prawnej na etapie przedsądowym w zakresie usług wskazanych w ustawie. W uzasadnieniu do projektu ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej wskazano, że *„Projektowany system nieodpłatnej pomocy oraz nieodpłatnej informacji prawnej ma zatem doprowadzić do stworzenia mechanizmów umożliwiających dostęp do uzyskania porady prawnej przez osoby fizyczne, które z uwagi na swój status materialny lub sytuację życiową nie mają możliwości uzyskania profesjonalnej pomocy prawnej, a wszystkim osobom fizycznym zagwarantować dostęp do informacji prawnej,*”(uzasadnienie do Rządowego projektu ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnej informacji prawnej oraz edukacji prawnej społeczeństwa - druk nr 3338). Ustawodawca określił zakres świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej oraz beneficjentów tych usług oraz to, że świadczenie takich usług będzie odbywało się na zasadach określonych w umowach zawieranych

przez powiat z m.in. radcami prawnymi w oznaczonych do tego celu punktach nieodpłatnej pomocy prawnej. Zgodnie z zawartymi w/w umowami obwiniony nie był uprawniony do świadczenia w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej usług prawnych o charakterze komercyjnym - odpłatnym, w tym do pozyskiwania klientów na rzecz których mógłby świadczyć odpłatne usługi prawne co obwiniony w przypadku skarżących czynił. W przypadku skarżącego R.B. obwiniony wykorzystywał biuro nieodpłatnej pomocy prawnej do organizowania spotkań ze skarżącym i pobierania od niego wynagrodzenia za świadczone usługi. Skarżącemu J.S. oferował odpłatne usługi prawne w zakresie pomocy przy umorzeniu odsetek od roszczeń alimentacyjnych. W obu przypadkach skarżący byli przekonani, że korzystając z punktów nieodpłatnej pomocy prawnej będzie to pomoc za którą nie będą zobowiązani do zapłaty honorarium.

Odnosząc się do kwestii braku rozliczenia się obwinionego ze skarżącymi należy podkreślić, że jednym z podstawowych obowiązków radcy prawnego jest ustalenie i rozliczenie wynagrodzenia za świadczone na rzecz klienta usługi prawne, w tym również rozliczenie kosztów postępowania oraz kosztów zastępstwa procesowego. Analiza materiału dowodowego zebranego w postępowaniu dyscyplinarnym jednoznacznie wskazuje na nieprawidłowości po stronie obwinionego w wyżej wskazanym zakresie. Obwiniony najpierw w sposób nieuprawniony wykorzystując instytucję nieodpłatnej pomocy prawnej pobierał w odstępach czasu wynagrodzenia częściowe od skarżących a następnie do dnia wydania orzeczenia sądu pierwszej instancji zaniechał rozliczenia. W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego bezspornym jest, że w przypadku skarżącego R.B. obwiniony najpierw pobrał 500 zł tytułem przystąpienia do postępowania o ustanowienie służebności przesyłu, w którym wnioskodawcą był w/w skarżący prowadzonego przed Sądem Rejonowym, (sygn. akt: I Ns 527/16). Ponadto podczas sześciu spotkań obwinionego i skarżącego R.B. w biurze nieodpłatnej pomocy prawnej, obwiniony pobierał od skarżącego każdorazowo kwoty po 200 zł. Następnie za udział w posiedzeniu dotyczącym ogłoszenia przez Sąd postanowienia w w/w sprawie, obwiniony pobrał 550 zł. Postanowieniem z dnia 25 lipca 2019 r., Sąd Rejonowy zasądził m.in. zwrot od Miasta (...) kosztów postępowania w kwocie 3180 zł (w tym 480 zł tytułu kosztów zastępstwa procesowego) przy czym należy podkreślić, że zwrot kosztów postępowania został zasądzony na rzecz wnioskodawcy tj. w niniejszej sprawie skarżącego R.B. Obwiniony wskazał uczestnikowi swój rachunek bankowy, na który została przelana kwota zasądzonych na rzecz R.B. zwrotu kosztów postępowania. Odnosząc się do sytuacji drugiego skarżącego należy również jednoznacznie

wskazać, że obwiniony wykorzystując instytucję nieodpłatnej pomocy, dwukrotnie pobrał wynagrodzenie tj. 2 x 200 zł za usługi w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej. Skarżący w swych zeznaniach stwierdził, że obwiniony od razu po nawiązaniu kontaktu telefonicznego ze skarżącym J. S. poprosił o wpłatę 200 zł oraz o przesłanie sms-em pełnomocnictwa. Po pewnym czasie obwiniony zażądał kolejnych 200 zł. W tym miejscu należy wskazać, że obwiniony z obu skarżącymi nie zawierał umów o świadczenie usług prawnych. W przypadku skarżącego R.B. skutkowało to brakiem jednoznacznego ustalenia zakresu świadczenia usług, jak również określenia rozliczenia ewentualnych kosztów postępowania. Z zeznań skarżącego R.B., które Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał za w pełni wiarygodne oraz spójne wynika, że obwiniony nie był uprawniony do zatrzymania na swoją rzecz zasądzonych postanowieniem przez Sąd Rejonowy zwrotu kosztów postępowania. Wspomniany zwrot kosztów postępowania obejmował uiszczony przez R.B. m.in. zaliczki na przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Zdaniem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego w przypadku skarżącego R.B., obwiniony w sposób nieuprawniony nie rozliczył w szczególności wspomnianego zasądzonego zwrotu kosztów poniesionych w związku z przeprowadzonym w/w dowodem. Zasadniczym znaczeniem dla oceny zachowania obwinionego jest brak kwestionowania faktu pobrania w/w honorariów oraz brak ich rozliczenia ze skarżącymi jak również tego, że skarżący zostali przez obwinionego pozyskani podczas świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny podziela tezę orzeczenia z dnia 23 października 2019 r. (WSD, sygn. akt: WO - 113/19), z której wynika, że *„Obwiniony po otrzymaniu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na swój rachunek bankowy powinien nie tylko powiadomić o powyższym klientów, ale także dokonać stosownego rozliczenia, w szczególności jeżeli wcześniej otrzymał należne honorarium. Brak pisemnej umowy z klientami stanowi okoliczność obciążającą obwinionego.”*. We wcześniejszym orzeczeniu tj. z dnia 31 marca 2016 r. (sygn. akt: WO-114/15), Wyższy Sąd Dyscyplinarny wskazał, że *„Nierzetelne, dokonywane z opóźnieniem rozliczenie z klientem stanowa delikt dyscyplinarny.”*.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny dokonał w swym orzeczeniu doprecyzowania czasu popełnienia przez obwinionego deliktów dyscyplinarnych poprzez zmianę w opisach czynów zwrotów „do nadal” na „do dnia 2 grudnia 2021 r.” tj. daty wydania zaskarżonego orzeczenia. Dokonana zmiana spowodowana była analizą stanu faktycznego w oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z uzasadnieniem wyroku Sądu najwyższego z dnia 27 lutego 2002 r. (sygn. akt: II KKN 17/00) „Powszechnie przyjmuje

się, że w procesie karnym dopuszczalna jest zmiana opisu czynu, jeśli nie wykracza poza granice tożsamości czynu. ” (...) „Istotnym zagadnieniem jest zatem, jak daleko rozciąga się to uprawnienie sądu meriti. Wypowiadając się na ten temat Sąd Najwyższy, w wyroku z dnia 22 lipca 1993 r. II KRN 98/93, wyraził pogląd, że modyfikacja ram czasowych okresu popełnienia przestępstwa możliwa jest tylko do daty wniesienia aktu oskarżenia (zob. glosa do tego wyroku A. Szymachy - Zwolińskiej, PiP 1993, z. 5, s. 111 - 115). Nie ma jednak przeszkód prawnych, ażeby w uzasadnionych wypadkach uprawnienie to rozciągnąć nawet do daty wydania wyroku skazującego sprawcę przez sąd pierwszej instancji. Podstawą wyroku są przede wszystkim wyniki przewodu sądowego, w toku którego przeprowadza się zaoferowane przez strony dowody, dokonuje ich oceny oraz dokonuje się subsumcji poczynionych ustaleń faktycznych pod właściwy przepis ustawy. Niejednokrotnie wynik przewodu sądowego zawiera nowe elementy faktyczne, nieznane oskarżycielowi, mające wpływ na łagodniejszą lub surowszą kwalifikację prawną czynu, a które muszą być rozważone i uwzględnione, byleby tylko nie została przez to naruszona tożsamość czynu. Właśnie sąd a quo jest uprawniony a nawet zobowiązany objąć swym orzeczeniem całość czynu, a więc i poszczególne fakty, nie będące samoistnymi czynami, których oskarżyciel nie przytacza. ”. W związku z powyższym Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał, że w niniejszej sprawie zmiana w zakresie opisu czynów przypisanych obwinionemu nie wykroczyła poza granice tożsamości czynu zatem była możliwa.

W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego poszczególne kary dyscyplinarne oraz kara łączna wymierzona obwinionemu przez sąd pierwszej instancji - Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP są adekwatne, uwzględniają winę oraz społeczną szkodliwość. Obwiniony wykorzystując instytucję nieodpłatnej pomocy prawnej, przekonanie skarżących chcących skorzystać z pomocy prawnej o nieodpłatności usług świadczonych w punktach zorganizowanych przez powiaty oraz brak rozliczenia się ze skarżącymi z pobranych kwot niewątpliwie naruszył zasady wykonywania zawodu radcy prawnego. Oceny Wyższego Sądu Dyscyplinarnego nie zmieniają oświadczenia skarżących: R.B. z dnia 27 grudnia 2021 r. oraz J.S. z dnia 3 stycznia 2022 r. przesłane do OIRP po wydaniu orzeczenia przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP, w których to wnioskuje o „zakończenie” prowadzenia postępowania dyscyplinarnego wobec obwinionego. Z treści oświadczeń skarżących nie wynika żeby obwiniony dokonał skutecznego rozliczenia się ze skarżącymi. Z powyższych względów Wyższy Sąd Dyscyplinarny podziela również orzeczenie sadu pierwszej instancji co do zakazu wykonywania patronatu na okres 3 lat.

O obciążeniu Obwinionego kosztami postępowania dyscyplinarnego w kwocie 1.800 zł Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzekł na podstawie art. 70⁶ ust. 1 i ust. 2 zdanie pierwsze ustawy o radcach prawnych, zaś wysokość tych kosztów ustalił w oparciu o § 1 ust. 1 pkt 2 § 3 ust. 2 uchwały nr 86/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego z w zw. z art. 70 ust. 3 ustawy o radcach prawnych obciążając nimi Obwinionego i zasądzając je na rzecz Krajowej Rady Radców Prawnych.

Zgodnie z art. 62² ust. 1 ustawy o radcach prawnych od orzeczenia wydanego przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny w drugiej instancji przysługuje stronom, Ministrowi Sprawiedliwości, Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Prezesowi Krajowej Rady Radców Prawnych prawo wniesienia kasacji do Sądu Najwyższego. Kasację wnosi się do Sądu Najwyższego, za pośrednictwem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem (art. 62⁴ ustawy o radcach prawnych)

Mając powyższe na uwadze Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzekł jak w sentencji.